Паянок Т. М.,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики,
Остапенко Я. О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики,
Параниця Н. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики,
Університет ДФС України

ДОСТОВІРНІСТЬ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК У ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Прозорість і якість державного фінансового контролю залежить від професійної компетенції аудиторів та їх моральних якостей з одного боку. З іншого – протистоять професіоналізм бухгалтера та фінансового директора установи, організації чи підприємства їх етичні норми і відношення до ведення фінансових процесів згідно законодавства. Не є новиною, що в період політичних, економічних, фінансових криз та всесвітньої пандемії будь-які суб'єкти господарювання мають проблеми із веденням фінансово-господарської діяльності. Виходом з яких є, в кращому випадку, застосовування прогалин у законодавстві, які дозволяють мінімізувати сплату обов'язкових платежів і податків.

Про професійні, кадрові та фінансові ризики, які виникають у внутрішньому середовищі в процесі державного контролю детально висвітлено в роботі Богдана С.В. та Скорик М.О. Вони пропонують збільшити ефективність механізмів фінансового контролю за допомогою застосування модифікованих PEST-аналізу та матриці SWOT-аналізу дані методики дозволяють управляти ризиками. Ними складено та охарактеризовано картку управління бюджетним ризиком та його складовими.

Питання взаємовідносини між суб'єктами господарювання та контролюючими органами висвітлюються постійно. Доцільно сказати, що деякі рекомендації [Паянок] впроваджені в життя, вони зменшують ризики корупції в контролюючих органах. При цьому необхідно розуміти, що звести їх до мінімуму через існування широких можливостей ухилення від сплати податків на сьогодні не можливо.

Нами пропонується застосування економіко-математичних методів для оцінки достовірності проведеної перевірки, адже необхідно розуміти, що експертна оцінка базуються, в першу чергу, на судженнях аудиторів. Аудиторські перевірки повинні проводитися групою аудиторів, які контролюють однакові напрями незалежно один від одного. На другому етапі доцільно перевірити достовірність експертизи. Для цього кожен аудитор повинен оцінити усі напрями і проранжувати за конкретною властивістю. При ранжуванні кожен експерт розміщує фактори (об'єкти тощо) в порядку, який вважає раціональним, і надає кожному з них числа натурального ряду – ранги 1,2,…n. Кількість рангів дорівнює кількості варіантів. Ранг, рівний 1, присвоюється найбільш важливому фактору; ранг з максимальним числом n – найменш важливому фактору. У разі якщо експерт надає двом і більше варіантам однакові оцінки, то кожному з цих варіантів приписується середній ранг, обчислений з відповідних чисел натурального ряду.

Загальна оцінка рівня узгодженості думок всіх експертів за всіма напрямками підтверджується розрахунком коефіцієнту конкордації:

якщо ранги не повторюються, то: $K_{кон} = \dfrac{12S}{m^2(n^3 - n)}$,

$$S = \sum_{i=1}^{n} d_i^2, \qquad d_i = S_i - \frac{\sum_{i=1}^{n} S_i}{n} = S_i - \overline{S}, \qquad S_i = \sum_{j=1}^{m} R_{ij},$$

де R_{ij} – ранги оцінок j-м експертом i-го напрямку досліджень $(i = 1,...,n; j = 1,...,m)$, S_i – сума рангів, m – число експертів, $\overline{S}_i$ – середній ранг.

якщо ранги не повторюються:

$$K_{кон} = \frac{12S}{m^2(n^3 - n) - m\sum_{l=1}^{L} T_l},$$

де $\sum_{l=1}^{L} T_l = \sum_{l=1}^{L} (t_l^3 - t_l)$, L – кількість груп зв'язаних (однакових) рангів, t_l – кількість зв'язаних рангів у l-ій групі. Чим вищий ступінь узгодженості, тим більше значення $K_{кон}$ наближається до 1. Доцільно трактувати результати оцінювати в наступному інтервальному розподілі:

від 0 до 3 експертна оцінка не прийнятна, зв'язок відсутній,

від 3 до 0,5 результати експертизи викликають сумніви,

від 0,5 до 0,7 результати експертизи можна застосовувати на практиці,

від 0,7 до 1 висока достовірність експертної оцінки.

Перевірка істотності коефіцієнта конкордації здійснюється за допомогою критерію Пірсона (χ^2) з $(n-1)$ числом ступенів свободи:

якщо ранги не повторюються: $\chi_p^2 = K_{кон} m(n-1)$,

якщо ранги повторюються: $$\chi_p^2 = \frac{12S}{mn(n+1) - \frac{1}{n-1}\sum_{l=1}^{L} T_l}.$$

Розраховане значення χ_p^2 порівнюється з табличним $\chi_{\text{табл}}^2$. Якщо $\chi_p^2 > \chi_{\text{табл}}^2$, то коефіцієнт конкордації істотний, якщо ж $\chi_p^2 < \chi_{\text{табл}}^2$, то необхідно збільшити кількість експертів.

Для визначення «слабкого місця» серед експертів пропонується дослідити ступінь збігу думок попарно між всіма експертами за допомогою коефіцієнта парної рангової кореляції:

$$p_{AB} = 1 - \frac{6\sum_{i=1}^{n}(R_{Ai} - R_{Bi})^2}{n(n^2-1)},$$

де R_{Ai}, R_{Bi} – ранги оцінок i -го напрямку, поставлених експертами A і B, якщо ранги не повторюються;

$$p_{AB} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^{n}(R_{Ai} - R_{Bi})^2}{\frac{1}{6}(n^3 - n) - \frac{1}{12}(T_A + T_B)},$$

де T_A, T_B – показники зв'язаних рангів оцінок експертів A і B, що визначаються аналогічно, як і для коефіцієнта конкордації.

Коефіцієнт парної рангової кореляції коливається від – 1 до 1.

Якщо $p = 1$ - це повний збіг думок двох експертів; якщо ж $p = -1$ – думки експертів взаємно протилежні.

Отже, застосування паралельної незалежної експертизи дозволяє збільшити достовірність фінансового контролю зі сторони держави, особливо якщо її поводять аудитори із різних структурних підрозділів. Прийняття рішення щодо результатів узгодженості думок експертів дозволяє оцінити дійсне становище суб'єкта господарювання, зменшує корупційні ризики, базується на кількісній оцінці професіоналів, а не на суб'єктивній думці одного.

Список використаних джерел

1. Паянок Т.М. Прояви корумпованості в органах ДПС України / Т.М. Паянок // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2011. – № 2 (53). – С. 76–83.

2. Паянок Т. Засоби зменшення ризиків ухилення від оподаткування / Т. Паянок, Г. Галюта / Методи інтелектуального аналізу даних в ризико-орієнтованому адмініструванні податків : зб. матер. наук.-практ. круглого столу. – Ірпінь: Нац. унів. ДПС України, 2011. – С. 76–79.

3. Skoryk, M., Bohdan, S. (2020). Risk management tools in the system of public financial control. Efektyvna ekonomika. Dnipro. 2020. 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/? op=1&z=7932.

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки

Збірник тез
Міжнародного податкового конгресу

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2020

УДК 351.72:005(06)
ББК 65.261-21я431
У 67

Рекомендовано до друку
Вченою радою Університету ДФС України
(протокол № 15 від 24.12.2020)

Редакційна колегія:
Пашко П. В., д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (голова); **Драган О. В.,** д-р юрид. наук, доцент (заступник голови); **Шевчук О. А.,** д-р екон. наук, професор (заступник голови); **Брехов С. С.,** к-т екон. наук; **Горбовий А. Ю.,** д-р техн. наук, професор; **Краєвський В. М.,** д-р екон. наук, доцент; **Кужелєв М. О.,** д-р екон. наук, професор; **Суліма Є. М.,** д-р філос. наук, професор, чл.-кор. НАПНУ; **Топчій В. В.,** д-р юрид. наук, професор; **Чмелюк В. В.,** к-т. юрид. наук; **Шевчук С. В.,** д-р екон. наук, доцент

У 67 **Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки** [Електронне видання]: збірник тез Міжнародного податкового конгресу (м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). – Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. – 1421 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 163). – PDF-формат ; мережеве видання; інституційний репозитарій.
ISBN 978-966-337-610-3

Збірник містить матеріали Міжнародного податкового конгресу «Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки», що відбувся 3 грудня 2020 р. на базі Університету державної фіскальної служби України.

Публікації відображають напрями та результати наукових досліджень, присвячених таким актуальним питанням, як реформування вітчизняної фінансової системи, захист національних податкових та митних інтересів України, євроінтеграційні аспекти розвитку податкової системи нашої держави, публічні та приватні інтереси в оподаткуванні, податковий комплаєнс, діджиталізація в публічному управлінні, інституційні виклики у фінансових розслідуваннях, соціогуманітарні аспекти системи забезпечення економічної безпеки України тощо.

Видання розраховане на широке коло читачів, які цікавляться окресленою проблематикою.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

УДК 351.72:005(06)
ББК 65.261-21я431

ISBN 978-966-337-610-3

© Університет державної фіскальної служби України, 2020

ЗМІСТ

Панель 1
Реформа управління публічними фінансами

Бедринець М. Д.
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 48

Береславська О. І.
ОЦІНКА СТАНУ СПЛАТИ ПОДАТКІВ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ 51

Біленко Д. В.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ 54

Богріновцева Л. М., Венгуренко Т. Г.
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СТРАХОВИКА (на прикладі ПрАТ «СК «Провідна») 57

Вергелюк Ю. Ю.
ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ НАРОЩУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ..... 62

Воронкова О. М.
FEATURES OF FINANCIAL INSTITUTIONS TAXATION IN UKRAINE 66

Гуменний А. А.
ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПДВ ТА НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ 68

Давиденко Н. М., Ключка О. В., Ключка С. С.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ..... 72

Мискін Ю. І., Мискіна О. О.
НАПРЯМИ МІНІМІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ 175

Міщенко Т. М.
МЕТОДИ СЦЕНАРНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ПЛАНУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ 179

Музика В. Ф., Топчій В. В.
МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ІНШОГО МАЙНА, ЗДОБУТОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, У КОНТЕКСТІ ГАРАНТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 184

Нікітіна О. Ю.
ІСТОРИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ УТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ 188

Житар М. О., Овдієнко О. В.
ІННОВАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ТА ПРІОРИТЕТИ 192

Панасюк О. В.
КОНТРОЛЬ ЗА РИНКОМ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 195

Паянок Т. М., Остапенко Я. О., Параниця Н. В.
ДОСТОВІРНІСТЬ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК У ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ 199

Проскура К. П.
АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ 203

Ружинська Н. О., Скасків Л. В.
МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД РЕФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ 207